

บทคัดย่อ

การศึกษาประวัติศาสตร์ภาคใต้ของไทยโดยเฉพาะปัตตานีในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมาได้รับความสนใจมากขึ้นเนื่องจากปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในหมู่นักวิชาการเองได้มีความพยายามที่จะมองภาคใต้โดยศึกษาจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแทนที่จะมองจากศูนย์กลางโดยใช้กรอบการศึกษาของประวัติศาสตร์ชาติมาใช้ งานวิจัยชิ้นนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของกระแสการศึกษาดังกล่าว แต่บันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับดินแดนเหล่านี้ที่เขียนขึ้นก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีน้อยมาก ทำให้การศึกษาโดยมองจาก “ภายใน” ภูมิภาคนั้นมีข้อจำกัด จำเป็นต้องใช้เอกสารต่างชาติมาช่วย งานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ของปัตตานี นครศรีธรรมราชและสงขลาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 จากบันทึกของชาวจีนและญี่ปุ่น ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่เมืองเหล่านี้เจริญเติบโตในฐานะเมืองท่าทางการค้าและเป็นที่พักของชาวต่างชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นรัฐที่แม้จะขึ้นกับสยามโดยส่งบรรณาการเป็นการแสดงความจงรักภักดีแต่ก็มีอิสระในการปกครองตนเอง งานวิจัยนี้เน้นการศึกษาไปที่ปัตตานีเพราะเป็นรัฐที่ใหญ่ที่สุดในจำนวน 3 รัฐและมีบันทึกหลงเหลืออยู่มากที่สุด จากหลักฐานของจีนและญี่ปุ่นทั้งที่เป็นเอกสารราชการและคำบอกเล่าของลูกเรืออาจสรุปประเด็นใหญ่ๆได้ว่าเอกสารจีนและญี่ปุ่นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 แสดงให้เห็นการ “ขึ้นและลง” ของความเป็นเมืองท่านานาชาติของรัฐทั้งสามได้เป็นอย่างดี นั่นคือในช่วงต้นศตวรรษที่ 17 มีทั้งการติดต่อทางการทูตและการค้ากันอย่างคึกคักแต่เริ่มแผ่วเบาลงในปลายศตวรรษเดียวกัน ถึงแม้ว่าเอกสารของจีนและญี่ปุ่นจะเป็นมุมมองจากภายนอกและบางครั้งแฝงไปด้วยอคติ แต่ก็ทำให้เราได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในช่วงนี้ซึ่งสามารถนำมาแย้งกับหลักฐานที่มีอยู่เดิมได้ เช่นเรื่องระยะเวลาและธรรมเนียมของการขึ้นครองราชย์ของราชินีปัตตานี ข้อมูลเหล่านี้ยังทำให้เราเห็นมุมมองของชาวต่างชาติที่มีต่อเมืองท่าเหล่านี้โดยเฉพาะในแง่ความสัมพันธ์กับสยาม

Abstract

Studies about history, culture and society of Southern Thailand such as Nakorn Srithammarat, Songkla and Pattani in recent years have gathered interests from Thai scholars. This is partly due to the political unrest in the three provinces in the South since 2003. From historical perspective there is a new approach to look at this region from its local history instead of looking from national history which focuses on center and periphery relation. This paper aims to study the history of Nakornsrihammarat, Songkla and Pattani during the sixteenth to the early eighteenth century, as an important trading port-polity in the Malay Peninsular. These ports were visited by Chinese merchants from its early day and by Japanese merchants in the sixteenth century. Given their commercial and diplomatic interaction, the Japanese and the Chinese left some accounts about these places especially Patani, showing the ups and downs of these polities as international port in the sixteenth to the eighteenth century. As a view from outsiders, the data from the Japanese and Chinese sometimes had prejudice, but they provide additional information about internal politics of this region and relations with the Siamese, leading to a new argument about history in this period. This study aims to extract information about the trade, people and history of the three polities from these sources. It will analyze the viewpoint of the Chinese and Japanese towards these polities as well.

คำสำคัญ

ปัตตานี, นครศรีธรรมราช, จักรวรรค์หมิง, ญี่ปุ่น, การค้าเรือสำเภา, เมืองท่า